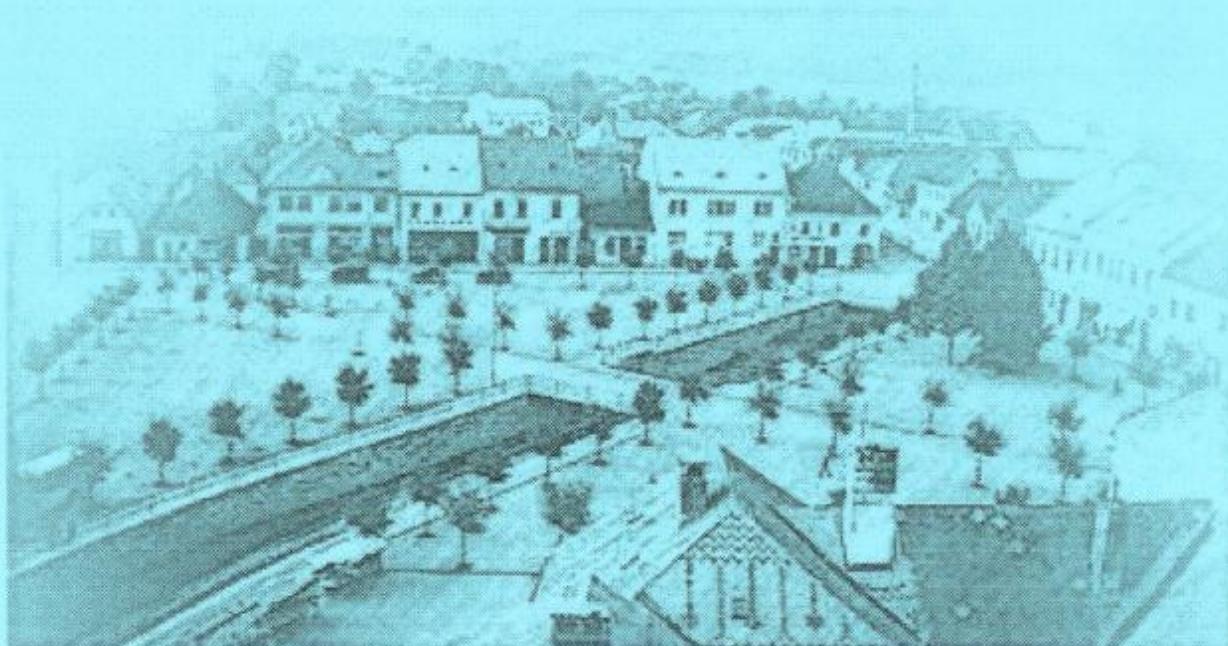

ÚSMEVNÉ A INÉ PRÍHODY

Mestský klub Hlasy a ohlasy bytčianska v Bytči

Rok 2014

OBSAH

Preukázanie smelosti (na cintoríne).....	4
Čierna ruka.....	5
Boží pomocník.....	8
Na chvíľu sa zahral na pána Boha	9
Ľudia boží ratujte ma	10
Analfabeti	11
Prešibaný zlodej.....	12
Z príhod jednej partie.....	13
Kvasnice vo WC	19
Mína na veliteľstve HG	20
Vystatovačný	22
Plné gate.....	23
Lakomec	24
Čelom k Tatra bance!.....	25
Prečo je sv. Ján Nepomucky v meste bez nosa.....	26
Peu bich (pil by som).....	28

Preukázanie smelosti (na cintoríne)

Tí, ktorí sa zaradzovali medzi elitu veľkobyččianskych mešťanov združovali sa v Mestskom spolku Čierny netopier, ktorý sa schádzal v pohostinstve u Mamky. Viacerí vo vyhradenej spoločnosti presedeli po celý večer až do záverečnej pri pive, tí zámožnejší pri víne alebo poldecákoch páleného, pričom bafkali z fajky, alebo vypúšťali kúdol dymu s cigary, ale hlavne boli v dobrej pohode. Takto vytvorené prostredie stalo sa miestom k preberaniu celomestských problémov, ale i živnou pôdou pre klebety s pretriasaním ľúbostných historiek a osobných vystatovačiek.

Raz, bolo to v čase jesene, keď mlad' z mesta sa pretekala kto zhotoví najhrôzo vypadajúcejšiu tekvicu - svetlonosa. I páni veľkobyččianskí mešťania u Mamky viedli dišpút, kto spomedzi prítomných je najsmelší. To sa zosypalo mnoho možných i nemožných historiek. Také množstvo smelých mužov na jednom mieste - to by bol rekord do Guinnessovej knihy.

Vystatovačné reči prerušil ctihodný majster kováčskeho remesla, že on za smelého uzná toho, kto z prítomných o polnoci vstúpi do mestského cintorína a ako znak jeho prítomnosti a odvahy zatlačie kladivom do náhrobku dreveného kríža klinec. Osadenstvo stíchlo, mnohí sa museli ísť vymočiť, iní so sklonenými hlavami tíško hľadeli na stôl, keď do toho trápneho ticha zaznel hlas: „Ja to spravím.“ Bol to už v povznesenej nálade ctený pán akademický maliar Laco. Pán Ondrej ihneď odskočil do svojej šmykne pre kladivo a klinec. Práve sa chýlilo k polnoci a pán Laco Grnáč váhavo vykračoval s malou dušičkou na cintorín k hrobu s dreveným krížom. Vietor začal prudšie podúvať. Smerom od ulice z kominárskeho domu sa ozvalo zatrúbenie a polnoc s hlasným: „Dvanásta hodina odbilá, čistá panna porodila Krista pána, chvál každý hospodiná!“ - to mestský hlasník si plnil svoje povinnosti.

Vtedy práve Laco kladivom rýchlymi údermi zatĺkal klinec do kríža. Už to chcel mať za sebou a videl pred sebou vyhratú fľašu vína a uznanlivé pohľady svojich druhou nad jeho preukázanou smelosťou. Vykročil od kríža, ale čo to? Nemohol spraviť ani krok. Niečo ho držalo a nechcelo pustiť. Od hrôzy upadol do mdlôb.

Chýlilo sa už k jednej hodine, veľkobyťčianskí mešťania i po záverečnej vyčkávali dobrovoľného hrdinu u Mamky tak, ako sa dohovorili. Ale Laco neprichádzal. Vzbudilo to obavy, čo sa len mohlo stať. Preto niektorí s lampášmi v rukách a palicami i za prítomnosti hlásnika a pána veliteľa hasičov sa vybrali na cintorín. Spoza jedného hrobu sa ozývalo stonanie a kričanie o pomoc práve sa preberajúceho smelca Laca. Jeho druhovia sa opatrne priblížili a zistili, že Laco Grnáč začal zabíjať klinec do kríža, vietor zavial cíp jeho kabátu a nevdojak ho pribil ku krížu. Teda žiaden mŕtvy, žiaden duch nedržal pri hrobe smelca, ale to sa poihral iba vietor.

Tak sa skončila historka s najsmelším veľkobyťčianskym mešťanom a i to bol dôvod k ďalšiemu častovaniu členov spolku Čierny netopier u Mamky.

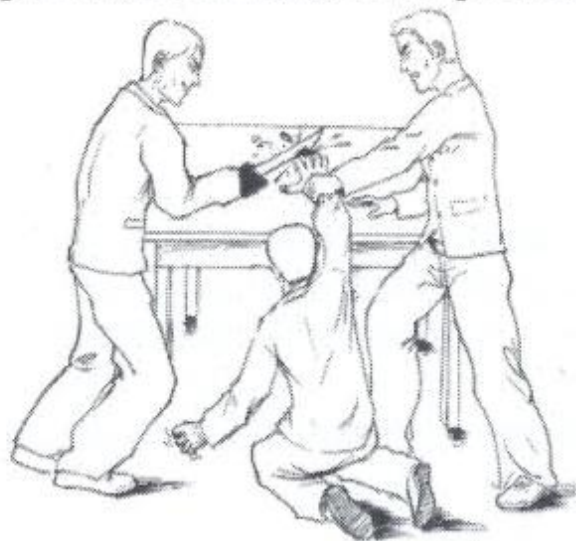
Čierna ruka

Stalo sa to v deň výročného jarmoku vo Veľkej Bytči. Už v predvečer námestie okupovali mnohí kupci, ktorí došli zo širokého i vzdialeného okolia tradične verní veľkobyťčianskému jarmoku boli papučiarri z Čičmian, klobučníci z Kysuckého Nového Mesta, haleníci z Liptova, Poľskí židia s látkami a odevmi, mnohí sklári i z Čiech ale i z Lednických Rovní, výrobcovia cukrovín a mnohí a mnohí ďalší. Stavali šiatre, do ktorých od včasného rána vykladali

svoj tovar. Trhovnícky hurhaj umocnený prekrikovaním sa trhovníkov narastal a tvoril kolorit jarmočného života v meste. Kupujúci poprichádzali nielen z obcí veľkobyťčianskeho okresu, ale i zo susedných okresov. Jarmočný život naberal na svojráznosti svojim rámusom, hvizdotom pišťalou, trubiek, bubnov a zvýrazňovaný proroctvom vstupujúcich jasnovidcov a rôznych felčiarov a liečiteľov, ktorí pomocou sklenených baniek vedeli odhaliť tie možné i nemožné nemoci a samozrejme hneď predvádzali vo fľaškách alebo v práškoch či zmesi tajomných na sv. Jána o polnoci zozbieraných zeliniek ako všetko liečiace zelinky. Do tohto miesenia ľudských tiel a rámusu znelo prenikavé vyvolávanie ako „lalala čokoláda!“, alebo „predávam erteple, kričím ako čert v pekle, takú ja kofu mám“, „Ženičky kupujte šatôčky, pentličky, hrnčeky, chlapi neodolajte Oravskej konskej klobáse, deti okúste turecký med, cukrovú vatu...“ Ponuka bola od výmyslu sveta.

Samozrejme v tomto jarmočnom ošiali, stisku ľudských tiel sa zamiešali i kmíni, ktorí mali do cudzích vreciek i do mnohých šiatrov dlhé prsty. Nebolo vzácnosťou počuť „Chyťte ho, ukradol mi košelu!“ alebo iný pomenovaný tovar a páni policajti i žandári už zakročovali.

Za takéhoto chaosu vošli niektorí chlapi do Považskej agrárnej a priemyselnej banky, ktorá sa nachádzala na námestí a stalo sa to, čo nikto neočakával. Úradníci s drkotajúcimi zubami a celí roztrasení zdvihli ruky nad hlavu, keď z ničoho nič zaznel prerývavý povel: „Bohu dušu, a nám peniaze, to vám prikazuje čierna ruka!“

Lupiči sa zmocnili peňazí a jeden úradník mal na prste zlatý prsteň. Lupič sa ho chcel zmocniť, lenže prsteň z prsta nemohol stiahnuť, preto vytiahol nôž a jednoducho úradníkovi odrezal prst i s prsteňom. Úradník upadol do bezvedomia. Na tretí deň zo spôsobeného šoku zomrel. Lupiči Čiernej ruky po úspešnom lupe z banky nerušene odišli, zamiešali

sa do davu ľudí jarmočného mesta Veľká Bytča. Tak ako sa predom dohovorili opustili mesto smerom na Tancovú, kde sa mali zísť. Medzitým ostatní úradníci z banky vzburcovali miestnych žandárov, ktorí sa dali do prenasledovania lupičov. Pri prenasledovaní došlo k prestrelke, pričom jeden žandár z Veľkej Bytče - Kratochvíl bol smrteľne zranený a dokonal.

Lupiči sa rozišli s tým, že v určitom čase a na určitom dohovorenom mieste sa zídu, aby sa podelili s lupom, ktorý so sebou odnášal ich veliteľ. Ten prišiel až na bačovisko v Štiavnických horách, kde lup ukryl a u baču našiel príbytok. Bača sa o niekoľko dní dozvedel, že vo Veľkej Bytči došlo počas jarmoku k vykradnutiu banky a že k chyteniu lupičov je vypísaná finančná odmena. Baču pojalo podozrenie, že ten ktorého prichýlil bude asi jeden z lupičov. V noci počas spánku sa vrhol naňho a poviazal ho a začal vymáhať, aby mu vydal lup. Konečne až bitkou ho prinútil vyzradiť kde sú ukryté peniaze, ktoré si prisvojil. A začal hútať. Peniaze z krádeže boli už v jeho vlastníctve, zlodēja ma chyteného a dobre poviazaného, preto obdrží i vypísanú odmenu, že ho chytil. Preto lupiča nachoval, presvedčil sa, či je dobre spútaný a pobral sa do Veľkej Bytče, rovno na žandársku stanicu kde oznámil, že vykrádača banky ma spútaného a prišiel si po odmenu. Už cestou ponad Setechov, Pšurnovice a popri kaplnke vo Veľkej Bytči si radosťou trel ruky ako to dobre vyhútal, preto spokojne a s úsmevom vykročoval pričom si pospevol, ako lacno prišiel k peniazom z krádeže a dokonca i za chytenie a odovzdanie zlodēja obdrží ešte aj odmenu.

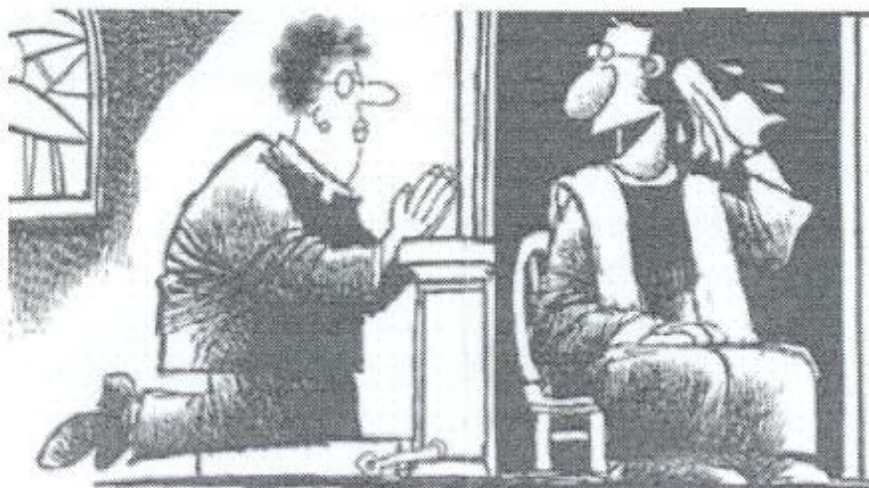
Bača priviedol žandárov na salaš, odkiaľ lupiča odvedli do Veľkej Bytče a začalo sa vyšetovanie. Lupič čo nevidieť pochopil, že mu niet pomoci, len dlhodobé väzenie, preto dlho neodporoval a k všetkému sa priznal, i ako peňazí sa od neho zmocnil bača. To bola pre žandárov novinka, preto sa hneď vybrali na bačovisko. Bača ich milo privítal, lebo sa domnieval, že už mu prinášajú sľúbenú odmenu. Aké bolo jeho prekvapenie, keď namiesto toho ho odvážali do mesta ako spoluvinníka. Po čase sa konal súd, lupiči, ktorých medzi tým pozatýkali odsúdili na spravodlivé tresty a tiež bača vyfasoval za krádež i za podvádzanie trest väzením.

Boží pomocník

Počestný pán majster kováčskeho remesla mal syna, z ktorého chcel vychovať svojho nástupcu, tiež uznávaného majiteľmi koní vyhľadávaného kováča. Veď podkovanie koní bola temer každodenná práca a popri tom vyhotovovanie ráfov na kolesá pre suseda majstra kolára, ale i množstvo práce na vykovávanie motýk, sekier a množstva iných výrobkov zaistovalo i keď ťažkú, ale istú prácu a živobytie i pre budúcnosť.

Lenže syn Ján Špánik od prírody, ako sa medzi ľuďmi vraví „s dlhým vedením poznania“ bol mentálne retardovaný a učenie za kováča mu nevoňalo, pokladal to za nutné zlo. Mysľou a mnohokrát i skutkom bol naviazaný na službu súvisiacu s kostolom. Veľmi rád čakal na príležitosť, aby sa so zvonárom dostal na kostolnú vežu k zvonom a pri zvonení mohol asistovať. Videl sa v siedmom nebi, keď na pohrebe kráčal v čele smútočného sprievodu nesúc na žrd'ke kríž ozdobený čiernou látkou. Alebo keď občas mohol vypomôcť kostolníkovi pri vyberaní milodarov do zvončeka a iných prác. Svoje podivinstvo medzi mladšími chasníkmi a miništrantmi predvádzal trojkráľovou kriedou keď okolo seba nakreslil kruh, ako ochrana od čertov a rôznych strigôňov, ako od porobenia zlými babami. Skrátka vytváral okolo seba auru údivu a duchovného tajomstva.

Blížil sa čas veľkonočných sviatkov, keď sa na výpomoc dušpastierskej činnosti na faru do Veľkej Bytče zišli kňazi zo susedných farností a tiež misionári aby miestnemu pánovi dekanovi a kaplánovi vypomohli počas spovede. Práve vtedy sa to stalo.

Mnohé ženičky, ktoré vychádzali zo spovednice ihneď padli na kolená a kľačiaci vychádzali z kostola, aby pri odriekavaní odpúšťajúcich modlitieb kolenačky obchádzali kostol. Uviedli to i pred výpomocnou spoveďou hostujúci kňazi z farského okna a spýtavo sa obrátili o vysvetlenie na miestneho pána dekana. Ten len pokrčil ramenami, vybral sa ku kostolu a spýtal sa kľačiaci kráčajúcich a modlitby odriekavajúcich žien, že čo to robia. Odpoveď bola jednoznačná, že to pán farár čo spovedá im uložil ako trest kľačiaci a v modlitbe obísť kostol. Pán dekan neváhal, vykročil k spovednici, otvoril na nej dvierka a čo uvidel? To Jano Špánik, syn ctihodného pána kováčskeho majstra sa ujal spovedať.

O tejto príhode sa nielen vo Veľkej Bytči, ale i v šírom okolí veľmi dlho rozprávalo.

Na chvíľu sa zahral na pána Boha

Pri potôčku Pšurnovka neďaleko je vyústenie do Váhu, pri hradskej na chotárnom rozmedzí medzi Veľkou a Malou Bytčou na utešenom mieste medzi lipami bol osadený drevený kríž s plechovým ukrižovaním. Bolo to vyhľadávané miesto na odpočinutie pocestných a ženičiek ponáhľajúcich sa na zaužívaný Stredajší trh vo Veľkej Bytči, aby odpredali v priebehu týždňa zozbierané vajíčka, alebo zmútené maslo ako i tvaroh a za utržené nakúpili potreby pre domácnosť.

Stalo sa to v jedno letné sparné dopoludnie, keď majster maliar a natierač Ján Hudec mal už konečne z predchádzajúceho dňa namalovaného ukrižovaného z vystrihnutého plechu, na ktorom nešetril červenú farbu zvýrazňujúc tak krvavé stopy po mučení a odzadu ku krížu na opretom rebríku natieral kríž. Konáre zo stromov úplne zabláňali pohľad na maliara, ktorého z protiahlejšej lavičky nebolo vôbec vidno.

Práve vtedy na toto miesto prichádzala v plnom rozkvetení rúca dievčina a pri lavičke pokľakla a vzdychla: „Ach Bože!“ Od kríža zaznelo: „Ach čože?“ Dievčine udivene na odpoveď z kríža ihneď povedal: „Ach moja.“ Od kríža zaznelo: „A tak hovno by si nechcela?“ Dievčina odskočila a odvrkla: „Ak si svätý, tak sa k Tebe

už nebudem modlit“ a z miesta odbehla.

To bol rozhovor medzi dievčinou a na jej želanie odpovedal spoza kríža huncút, náš maliar a natierač Ján Hudec, ktorý sa od popuku chytal až za boky.

Túto historku Ján Hudec vyrozprával ihneď po ukončení práce v hostinci u Karola Barcalíka o ktorej sa dlho tradovalo medzi spoluobčanmi vo Veľkej Bytči.

Ľudia boží ratujte ma

Oproti zámku vo Veľkej Bytči sa nachádzalo pohostinstvo U Hološky, ktoré malo v prízemnej časti výčap a veľkú spoločenskú miestnosť a na poschodí sa poskytovali hotelové služby. Nachádzali sa tu mnohí známi kunšafti, jedni hrali šach, viaceré skupinky sa venovali hre v karty ako mariášu, pokeru, žolíkov, alebo tu obľúbenej hre bulíka s neželanými, ale početnými kibicmi, ale i tých čo sa častejšie pozerali na dno poldecákov, či krígľov.

K stálym štamgastom patrili i Justín Rehák. Obsluha už vedela, len čo vošiel do výčapu že má pripraviť pollitrik piva a k tomu poldecák borovičky. Mnohokrát neostalo pri tom jednom pive a poldecáku páleného, spolu kumpáni raz jeden, druhýkrát ďalší zopakovali rundu a poldecáky a pivo bolo možné počítať na niekoľko. Koľko sa vypilo, toľko čiarok pribudlo na pivnú podložku a to bolo rozhodujúce pri konečnom platení.

Stalo sa to v jeden upršaný deň, keď Justín Rehák prebral viac, ako bolo jeho zvykom a došlo naňho neudržateľné nutkanie vyprázdniť si mechúr. Už by nestihol dobehnúť na WC, ktoré sa nachádzalo v dvore pohostinstva, preto potrebu vykonal pri ríni od ulice, kde stekala voda zo strechy z výdatného dažďa. Ako vyprázdňoval močový mechúr, vnímal len šplechot, ktorý neprestával.

Mal pocit, že stále močí a keď to neprestávalo dostal strach a s hrôzou zvolal :“Ľudia boží ratujte ma, lebo sčechem!“ To podnapitý Justín si neuvedomoval, že to z ríne stále steká dažďová voda a tak bol presvedčený, že to on stále ciká.

Analfabeti

Tá doba sa vyznačovala dovtedy nezvyčajnými počinmi. Na židovskom cintoríne sa devastovali pomníky, okná na synagóge sa stali terčom mnohých kameňov a dokonca sa vniklo i do chrámu, kde sa interiér úplne znivočil. Židia boli označení žltou hviezdou, mali zakázané navštevovať verejné priestory a obchody len vo vymedzenom čase, obchody sa im arizovali, vybavenie domácnosti sa predávalo na dražbe spôsobom licitácie a započali ich deportácie do koncentračných vyhladzovacích táborov. Bola to doba čiernych uniforiem a rodoverného stážovania, po ktorom zanedlho pribudlo i heilovanie - nastala doba teroru.

Za takého stavu, či už so zámerom odstraňovania alebo postihu analfabetov, z Ministerstva školstva a osvety došiel na úrad Veľkej Bytče prípis, ktorým sa nariad'ovalo vyhotoviť súpis všetkých analfabetov v jeho pôsobnosti. Zhodou okolností sa prípis dostal do rúk obecného zriadenca, ktorý sa svojvoľne ujal ho vybaviť. Zriadenec hútal a dumal čo sú to analfabeti a po dlhšom zvážovaní sa rozhodol, že to budú asi len vysoko postavení ľudia v meste. Preto zostavil prípis, v ktorom uviedol pánov okresného náčelníka, notára a prednostu úradu, pána dekana i kaplána, uviedol i riaditeľov škôl ako i banky a sporiteľne a rad ďalších a na poslednom mieste uviedol i sám seba ako analfabetov z Veľkej Bytče.

O niekoľko dní nastala však pohroma, keď z ministerstva došli prešetriť, nakoľko sa im nepozdávalo, že títo ľudia patria medzi analfabetov a až potom sa zriadenec dozvedel, že čo to znamená slovo analfabet.

Prešibaný zlodej

Z dôvodu, že príbeh sa odohral len pred nedávnom, aktéri z rôznych pochopiteľných príčin sú uvedení pod vymyslenými menami.

Strážnik „Mrkvička“ v istom drevospracujúcom závode vo Veľkej Bytči sa v hostinci vystatoval, že za jeho služby neexistuje, aby sa čo i len pilina zo závodu ukradla. Bohorovno sa bil do prsov, že má medzi zamestnancami takú autoritu, ktorá vzbudzuje mu úctu a jeho prenikavý pohľad zamedzuje čo i len úmysel kradnúť. Toto vystatovanie počul i šibal „Petržlen“ a zaumienil si, že samoľúbosť strážnika „Mrkvičku“ dokonale prelstí a ho verejne zahanbí.

Robotník „Petržlen“ nenechal svoj počin dlho čakať. Využil toho, že pracovné zmeny sa na tom zhodovali a tak uľahčene začal svoj zámer naplňať. Bolo koniec pracovnej zmeny a tak ako zvyčajne i tento krát prechádzal popod okienko strážnice a tlačil fúrik s naplneným vrecom stružlín. Samozrejme, že mal od majstra potvrdenku, že po dobu štrnásť dní si môže odvážať vrece hoblín pre vlastnú potrebu. Preto na otázku strážnika „Mrkvičku“ že čo to vezie, nebojácne povedal, že vrece hoblín a zároveň mu ukázal potvrdenku. Strážnik zasalutoval a „Petržlen“ opustil závod i s hoblinami. Takto konal celkovo štrnásť dní.

Po štrnástich dňoch opäť po zmene popoludní sedeli v pohostinstve, kde strážnik „Mrkvička“ nanovo tvrdil o sebe že s akým rešpektom všetci zamestnanci prechovávajú k nemu úctu a veru nik ani len nepomyslí, že by mohol niečo ukradnúť.

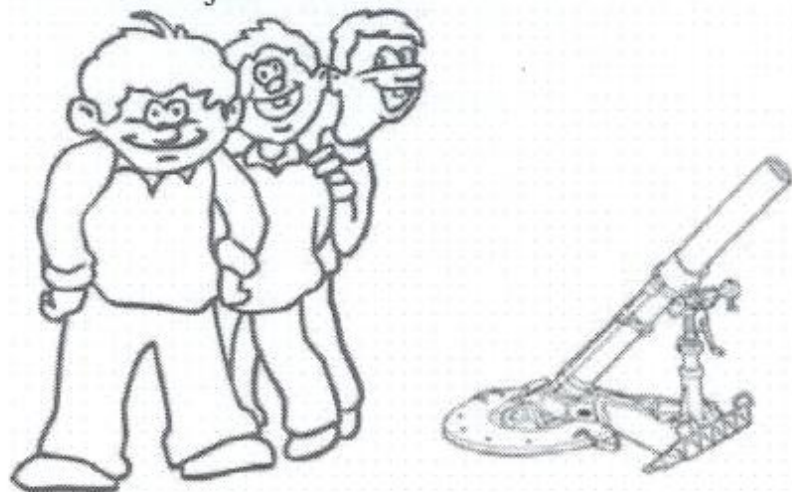
Vtedy tieto samochvály strážnika „Mrkvičku“ už „Petržlen“ nemohol počúvať. Povstal a na plné ústa pred obsadeným pohostinstvom povedal: „Ja som ťa ty chvastúň dobehol, ved’ keď som ti kradol dokonca si mi zasalutoval, keď som povolené hobliny odvážal. Viezol som ich zakaždým na novom ukradnutom fúriku. Celkom som ti pred očami ukradol štrnásť novučičkových fúrikov, ktoré v našom závode vyrábali. Ty chruňo chvastavý!“

Z príhod jednej partie

Boli traja, dvaja Jozefovia a jeden Milan. Hoci v triede boli od seba odsadení, v mimoškolskom čase mimo domova boli neustále spolu. Veľmi si rozumeli a mali spoločné záujmy, spolu si vypomáhali, spolu trávili voľný čas. Preto spomedzi mnohých prípadov uvádzajú sa aspoň tie, ktoré spolu zažili z obdobia, keď navštevovali tretiu triedu Meštianskej školy vo Veľkej Bytči.

Raz, keď na odpadišti sirkovej továrne vyhľadávali hrušky bieleho fosforu s ktorým vo večerných hodinách na plotoch z dosák alebo z plechu zanechávali svietielkujúce obrázky, objavili, že Nemci za plotom továrne majú skladisko rôznych zbraní. Cez dieru v plote preniesli si zmocnený mínomet i s mínou. Potajme ho preniesli cez riečisko Petrovičky a ďalej riečiskom Popolíšky poza špitál až k židovskému cintorínu. A čo vyhúťali. V jedno popoludnie mínomet osadili do palebného postavenia smerom na vršky za kaplnkou. Na tomto svahu mali Nemci zriadené cvičisko s postavenými strapami prízemných domov (z dosák zbité čelné pohľady na dom - štvorec s trojuholníkom ako strecha - opretý zo zadnej strany drevenými podperami) a práve nacvičovali útok. V tom naša nerozlučná trojica odpálila mínu a tá s hvizdotom dopadla na cvičisko nemeckých vojakov. Nemci boli z tohto nepredvídateľného útoku prekvapení. Niekoľko dní po tomto incidente ešte stále vojenské patroly hliadkovali vo Veľkej Bytči i v širšom okolí, snorili, ale páchatel’ov

neobjavili. Po tomto výstrele sa partia nerozlučných kamarátov rozprchla a až po dlhšom čase nabrala odvahu, aby prišla na miesto činu, ale mínomet z palebného postavenia zmizol. Zrejme ho našli patrolujúci nemeckí vojaci.

Dvaja Jozefovia a Milan často chodievali do lesa, aby nazbierali na kúrenie šišky a tiež domov priniesli i huby. Na šišky má každý vrece, ktoré opatrili popruhom uviazaným na spodku vreca v jeho rohoch a plné vrece zviazali na vrchu do uzla. Takto vytvorenú nošu, aby šišky z vreca netlačili na chrbát podložili medzi vrece a chrbát chumáč trávy. Zároveň na zber húb mali tašku a zriedka košík.

Najradšej sa na huby zastavili v lese Nemecká na styku Jatiho lúky s lesom, kde rástlo enormné množstvo masliakov. Tu si stačilo len sadnúť medzi huby, s nožíkom ich odrezat' a ukladať do košíka. Jedenkrát sa rozhodli zbierať huby v bezprostrednej blízkosti Jabloňovského majera nachádzajúceho sa pri lese Nemecká. Ako zbierali, zrazu sa objavili bežiacie divé svine a rovno smerom ako naša trojica zbierala huby. Naša nerozbitná

trojica sa zmožila len na vyšplhanie na neďaleké jablone a s hrôzou sledovali húf divých svíň ako vyhl'adáajú spadnuté jabĺčka. Keď v tom sa od staveniska ozval hlas: „Kdeže ste sa do čerta zas z ohrady pobrali?“ To gazda vyhl'adával svoje svine, ktoré vyváľané v kaluži vybehli z ohrady. Všetko sa vysvetlilo, keď sa gazda až váľal od smiechu, ako naši traja hubári zliezali z jablone, lebo boli presvedčení, že ich prenasledujú divé svine. Boli to len prasatá vyváľané v kaluži vybehnuté z ohrady.

Tretí príbeh sa týka chytania rýb. Naša trojica najradšej chodila na rybolov na miesto prietoku Malého Váhu cez Sihot' ústiaceho na ohybe styku s Veľkým Váhom k vytvorenej hĺbočine. Bolo to vysneným miestom chytania rýb. Doménou našej trojky bola však plytčina malého Váhu. Bolo to výborné miesto, kde hore vodou brodením sa ryby nahnali do plytkej zátoky kde sa pomocou koša, alebo len do rúk ryby nachytali. Úlovok bol vždy istý a bohatý. Z druhej strany z brehu vo Veľkom Váhu chytávali rybári do saku, alebo na udicu, alebo i naša trojica na navnadené šnúry, ktoré sa kládli večer a zavčasu zrána sa prišlo prekontrolovať či sa dačo nechtylo. Len chytávať ryby na tom mieste bolo veľmi nebezpečné, lebo tu sa skoro nepretržite nachádzali rybári a tiež sa tu zjavoval poľný hájnik. Veru nebolo radno sa s nimi stretnúť pri pytliačení. Raz bola naša dvojica svedkom, ako sa jeden z rybárov zahnal s ťažkou bambusovou palicou a hneď mal aj úlovok a to na rybára neobyčajný a rekordný. Pri rozohnaní uchytil za ucho pasúcu sa jalovicu. Posmechu hájníci z náprotivného brehu ako i neďaleko chytajúcich rybárov nebolo konca kraja a odvtedy sa rybárovi vpravde, či nejde chytať jalovice.

Štvrtá príhoda sa vzťahuje na bludičky. Milan mal povinnosť každý večer po 21.00 hod, prísť pre mlieko. Samozrejme kamaráti Jozefovia Milana i tu doprevádzali. Z domu došli ihneď po večeri a zastavili sa v kolkárni, kde hráčom stavali kolky. Boli prešibaní a už vedeli ako sa dá na pokyn hráča zhodiť pri jednom hode guľou všetkých deväť panákov. Veď to nebolo zadarmo a nie každému hráčovi sa vyhovelo. Najradšej sa vyhovelo zmrzlinárovi Hamzovi, ktorí ako Moslim nevypil nič ostrého, ale keď zhodil devinu, tak veru náboženskú zásadu porušil a vypil za pohár vína. A stavačovi koliek dovolil na budúci deň vylizovať nádobu v ktorej miešal zmrzlinu. A ako sa dosiahlo, že sa zvalilo všetkých deväť kolkov?

Jednoducho! To stavač kolkov mal pripravenú niť na konci s priviazanou sirkou a pri stavaní kolkou sa niť obtočila okolo zostavy kolkov a sirka sa zastrčila do škáry okraja kolkárne a pri styku gule s kolkami sa iba potiahla. Takto trojica vyplnila čas pokiaľ mlieko nebolo podojené. Niekoľko večerí miesto stavania kolkov naša trojica sedela pri babke, ktorá rozprávala hrôzostrašné príbehy, ktoré hltavo vnímali. Jedenkrát povedala, keď predtým porozprávala príhodu o bludičkách a trojica o tom pochybovala - že budúci večer nás pozýva na miesto, kde bludičky prebývajú. To sa dvaja Jožkovia a Milan budúceho dňa nevedeli ani dočkať a ich ďalší kamaráti večer boli na lavici pod stenou babky. Už sa zotmelo, keď babka o paličke doprevádzaná zvedavcami sa pobrali smerom na Mokrý lúh popri Zámku (tam kde sa v súčasnosti nachádza Vážsky kanál) a keď sme boli na mieste babka povedala: „Dívajte sa tamtým smerom, ak budeme mať šťastie tak bludičky nenechajú na seba dlho čakať, len ostaňte ticho, aby nás nezbadali, lebo beda nám!“ A ozaj, za chvíľu malé svetielko poskočilo, aby zasa zmizlo. Čoraz častejšie tu i tam i na viacerých miestach odrazu niekoľké svetielka poskakovali, mizli a sa zjavovali. Od údivu Jožkovia s Milanom a kamarátmi len zírali. Babka za chvíľu potichu povedala: „Poďme už, aby nás neobjavili, aby sme sa zavčasu navrátili.“ Bol to neopísateľný zážitok. Na druhý deň v škole sme to vyrozprávali a pán učiteľ sa nám vysmial, že veríme v rozprávky a vysvetlil nám, že je to zemný plyn, ktorý ako bublinka vyviera v mokrinách a na styku so vzduchom sa zapaluje, že tento plyn sa volá metán. Babku trojica chcela vystrašiť, že

bludičky prišli za ňou domou a preto si zostrojili z tekvice svetlonosov a večer prišli babku vystrašiť, ale ona sa nám vysmiala, že z bludičiek a ani svetlonosov sa nikto nemusí báť.

Naša trojica rada chodila chytať ryby - pstruhov do Pšurnovického potoka na miesto nazývané Pod mescom. Na toto miesto sa viaže povesť, že raz keď oráč oral, zaoral do vyčnievajúceho končeka kríža z pôvodného kostola starobylej Bytče, vtedy zakliat a toto miesto sa po druhýkrát prepadlo. V uvedenej bystrinke v piesčitých zátokách sa vyskytovalo veľké množstvo rybničných korytok. Potôčok ovplýval veľkým množstvom pstruhov a rakov. Najlepšie pstruhy sa lovili na udicu. No aká udica? Bol to vyrezaný silný prút - tyčka z liesky, na konci uviazanou Žilinskou cvernou s háčikom, ktorý bol vlastne zakrivený a uviazaný špendlík na ktorý sa nabodlo vnadidlo. Pstruhy niekedy brali na červíčkoch, inokedy zasa na mušky. Nie v každom počasí a v každý čas pstruhy ako rybári vravia - brali. Keď Jozefovia a Milan chytali pstruhy, bolo krásne neskoré letné popoludnie a pstruhy v bystrinke sa občas mihli za muškou nad hladinou, preto trojica ako návnadu na špendlík nabodla mušku a tesne pod hladinou až nad hladinou návnadou prechádzali a vábili pstruhov. A úlovok nedal na seba dlho čakať. Čoskoro jeden pred druhým vyťahovali po sebe úlovky. Pri tejto vášni ani nezbadali, že ich pozorujú dvaja páni. Zrazu sa ozval hlas: „Ale už nám neujdete!“ Dvom Jozefom sa podarilo ujsť, ale Milana jeden z mužov už držal za rameno. Druhý muž medzi tým zobral Jozefmi zanechané udice i Milanovu udicu. Prvé čo bolo,

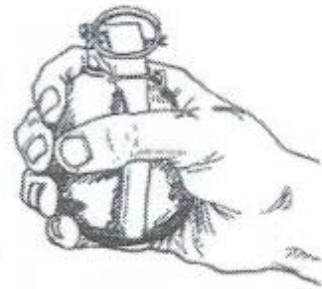

prelomil prúty a hodil ich do trnia. Úlovky, ktoré sa nachádzali v kamienkami a pieskom ohradenej priehlbínke obzerali a pokyvávali hlavami. Ten starší pán sa ozval: „Povedz mi chlapče ako sa voláš a kam chodíš do školy a čo s rybami, ktoré ste všetci chytili?“ Milan povedal svoje meno i školu, len prosil, vezmite si tie ryby, len do školy nežalujte, ani mame, ja už chytať nebudem. A vieš Ty, že ryby chytať je zakázané? Áno

viem. A prečo to robíš? Aby sme mali v nedeľu na obed, veď sme už mäso nejedli tak dávno. Pán sa ozval: „No dobre, ja Ti nič nespravím a ani nebudem žalovať, zavolaj sem i Tvojich kamarátova budeme chytať spolu.“ No ako budeme chytať, keď ste nám udice polámali, háčik odtrhli a zahodili? Pozri sa, tu mám ja udicu a s ňou dačo ešte chytíme. Svojich kamarátov Milan zavolať, prišli, pozdravili sa a ukradomky pokukávali čo sa bude diať. Starší pán dal návnadu na svoju ozajstnú udicu a hodil do vody - ale nechtyl žiadnu rybu. Preto podal udicu Milanovi, ten na ozajstný háčik pripol mušku a zanedlho už vyťahoval krásneho pstruha. To pánovi povedal, že dnes berú na mušky a návnadou musí prechádzať tesne nad hladinou alebo pod povrchom vody. Pán to skúsil a ozaj ťahal z vody ďalšieho pstruha. Pán sa s trojicou skamarátil a už sa spolu aj nad úlovkom smiali. Keď pán zrazu povedal: „Úlovok si rozdeľte, mne dajte z neho dve ryby a ostatné si zoberte domov, ja vás v aute doveziem až ku kostolu. A aby ste vedeli s kým ste chytali ryby, tak ja vám to poviem. Ja som predseda Najvyššieho súdu Slovenského štátu, veď sme rodáci. Ja tiež bývam vo Veľkej Bytči a poďme už domov. Pokynul a prešli k odparkovanému autu k ceste a ten druhý pán sadol za volant - bol šoférom pána predsedu a Jozefovia s Milanom a pánom predsedom sa dovezli do Veľkej Bytče.

Na druhý deň Veľká Bytča zažila veľké vzrušenie, keď sa k partizánom hlásiaca sa tlupa banditov prepadla Tatra banku a

predajňu Baťa. Pred Tatra bankou a Baťou stál lupič s vystretou rukou, v ktorej mal granát a vyhrážal sa, že ak sa niekto priblíži tak granát hodí do zhluknutého davu občanov. Ostatní lupiči zatiaľ rabovali v predajni Baťu a okradli občana vyberajúceho vklad. Počas tejto udalosti v

priestore vtedajšej lekárne na námestí prechádzal predseda Najvyššieho súdu Slovenského štátu - Mičura. Keď uvidel čo sa deje, vošiel do naprotivného dvora ako bolo holičstvo a stretol sa so ženou, ktorá ho spoznala a spýtala sa: „Koho hľadáte?“ Predseda odpovedal, že sa skrýva pred lupičmi, ktorý práve vykrádajú banku a predajňu Baťa. Žena ho pozvala dnu a povedala: „Veď ja Vás poznám pán predseda, u Vás je predsa zriadencom pán Mitášek, spolu pochádzame z jednej obce na Morave, z Hluku.“ V tom Milan dobehol domov, aby matke zvestoval, že v banke a v obchode u Baťu sú lupiči a jeden ohrozuje občanov granátom. Ostal však zarazený, keď u nich doma videl pána predsedu, v prvom momente si myslel, že prišiel na neho požalovať. Prekvapený bol i pán predseda, že sa nanovo stretne s Milanom, ktorého len včera prichytil pri rybolove. Zakrátko sa všetko vysvetlilo, spoločne sa zasmiali a pán predseda zanedlho opustil svoj úkryt.

Spomedzi mnohých veselých i trpkých spomienok i príhod sme uviedli aspoň v krátkom období zažitých troch nerozlučných kamarátov z jednej triedy Meštianskej školy vo Veľkej Bytči.

Kvasnice vo WC

Nemecké vojsko a ich maďarskí spojenci vo Veľkej Bytči v roku 1944 obsadili všetky školské budovy. V budove meštianskej školy zriadili sídlo nemeckého vojenského komanda, v židovskej škole skladisko, cirkevnej škole bol osadený röntgen a oná zdravotná technika ktoré slúžili pre lazaret maďarských vojakov, ktorý sídlil v budove štátnej ľudovej školy a pre infekčné oddelenie, ktoré malo sídlo v školskej budove v Hliníku nad Váhom.

Samozrejme, že žiaci mali radosť, nakoľko nemuseli chodiť

do školy, síce sprvu sa zaviedlo náhradné vyučovanie raz alebo dvakrát do týždňa na poldňa v budove bývalého obecného úradu v meste. Toto provizórium malo však krátke trvanie, po ktorom sa už o žiakov nik nestaral a ostali natrvalo doma bez vyučovania.

Naši traja kamaráti Jozefovia s Milanom vyhúťali že „osladia život“ vojenským okupantom, ktorí zabrali i školské budovy. Napriek tomu, že v obchodoch potravín bol úplný nedostatok kvasníc, ženy v domácnostiach zaprávali na pečenie chleby zákvasok, predsa mládenci Jozefovia s Milanom si vedeli zabezpečiť z miestneho pivovaru do dvoch kíl kvasníc. Poslúžili im aby naplnili svoju pomstu proti okupantom.

V okupovanej štátnej ľudovej škole mimo hlavnej budovy na konci dvora boli postavené záchody jednak pre žiakov a to z jednej strany pre dievčatá a z druhej pre chlapcov. Okupanti mali tiež na dvore zriadenú kuchyňu. Priestor bol ohradený od potôčka Popolíška dreveným plotom. Medzi plotom a záchodmi boli kríky lieskových orechov. Na jednom mieste mládenci narušili oplotenie. Prístupovú cestičku k záchodom mali tak pripravenú, aby sa nepozorovane dostali k miestu činu. Vystríhali moment, keď na nádvorí ustal vojenský ruch, mládenci sa nepozorovane dostali až do záchodu, kde pod latríny vhodili pripravené kvasnice a tiež sa z miesta činu vytratili.

Očakávaná pohroma nenechala na seba dlho čakať. Kvasnice vykonali svoje dielo. Útroby záchodu kvasili, narastali na objeme a cez otvory začali pretekať a zamočili nielen objekt záchodov, ale i okolie. Smrad bol nepredstaviteľný. Záchody sa nedali používať, objekt bol vyradený z prevádzky.

Trvalo dlho, pokiaľ sa záchody znovu pre okupujúce vojsko dali do používania.

Mína na veliteľstve HG

V Katolíckom dome vo Veľkej Bytči v roku 1944 a rozkazu exponovaného veliteľa Einsatzkommandu SS - hauptsturmführer Werner Schonemanna bola sústredená vojenská prepadová jednotka nemeckej armády. Na dvore kultúrneho domu bola zriadená poľná

kuchyňa, ktorej šéfoval rakúsky občan, pôvodom po otcovi Čech bývajúci vo Viedni všeobecne nazývaný Franz. Bol presunutý do zázemia z východného frontu, ako vojnový invalid, po zranení zostal totiž poškodený, keďže dopadal na jednu, ale ako kuchár sa plne osvedčil.

Naša nerozbitná trojica dvoch Jozefov a Milana pri potulkách sa zoznámila s týmto kuchárom, ktorý napodiv našich chlapcov rozprával dosť plynule česky a tak sa dobre navzájom dorozumeli.

V susedstve pri Katolíckom dome v jednoposchodovej budove Požiarnej zbrojnice na poschodí mali sídlo Okresné veliteľstvo Hlinkovej gardy vo Veľkej Bytči. V jedno odpoľudnie si náš kuchár odskočil do neďalekého pohostinstva U Karola Barcalíka na pivo. Uvidel to veliteľ HG Viliger, ktorý sa dobre poznal s nemeckým veliteľom a tak to ihneď na kuchára nahlásil, že opustil služobné miesto a navštívil krčmu. Náš kuchár bol za to potrestaný a na veliteľa HG zanevrel. Hútal, ako sa mu odplatiť a prišiel na dobrý nápad.

Využil skutočnosť že dvaja Jožkovia s Milanom sa s ním pomerne často spoza plotu rozprávajú a naviedol a využil ich ako prostredníkov k svojej odplate. Nahovoril ich, aby na veliteľstvo HG priniesli mínu, ktorú im podal s tým, aby povedali že ju našli a doniesli k zneškodneniu, ale aby stihli z veliteľstva ufrngnúť, než sa od nich začnú vyzvedať kde ju našli, a bože opatruj aby uviedli svoje pravé mená. Naším trom hrdinom nebolo treba to dvakrát opakovať a už sa aj mali k činu.

Dostavili sa do miestnosti, kde práve veliteľ HG a ostatní kumpáni niečo oslavovali, lebo na stole boli fľašky a pred každým na stole alebo v ruke držali poháriky. Mládenci položili na stôl mínu a ako neočakávane sa zjavili, tak ako blesk sa z budovy vytratili. Gardisti s hrôzou opustili budovu a rovno dobehli na nemecké veliteľstvo v susedstve, kde vystrašení oznamovali, že sa na nich spáchal atentát. Bol spôsobený veľký rozruch a vyslaní nemeckí vojaci zistili, že išlo o zneškodnenú mínu a z hrdinov gardistov sa vysmiali.

Napriek pátraniu, sa kuchára, ani troch mládencov nepodarilo zistiť.

Vystatovačný

Vlastnil niekoľko kráv a pár volov, v chlieve choval prasnicu a odchoval každým rokom dve až tri prasatá na porazenie, na dvore pobehovala v hojnom množstve hydina, takže netrpel nedostatkom ani vajíčok a popri tom obhospodáročoval niekoľko meríc pôdy, na ktorej obrábal obilie, zemiaky, krmivo a pre vlastnú spotrebu i zeleninu. Keď sa tlačila kapusta do sudov, nikdy sa neuspokojil len s jedným natlačeným sudom kapusty. Udržiaval styky ako s ľudákmi, tak i s agrárnikmi a tiež kurizoval mičurákom. Každé nedeľné popoludnie po litániach prichádzal do Katolíckeho domu vo Veľkej Bytči, kde na poschodí v rozsiahlej miestnosti sa stretávali druhovia odborného razenia, aby pri partii mariášu preberali všetky klebety, ktoré sa odohrali v uplynulom týždni v meste, ako i postrehy a potreby pre mesto. Tam sa robila politika mesta. Ako príklad to dokladá stretnutie pred voľbami poslancov do mestského predstavenstva. Tú sa stretli zástupcovia vtedajších politických strán existujúcich v meste, či to už boli ľudáci, agrárci, mičuráci, socialisti, komunisti, a iní kde sa podohadovali ako sa bude voliť a tam sa i rozhodlo a v tomto dohovore predstavitelia strán v meste i predvádzali propagáciu. Výsledok volieb bol odborný tomu, ako sa predom dohovorili.

Tento pán poľnohospodár, nazývame ho pomenovaním ako vystatovačný /bol to I. F./ nevynechal ani jednu nedeľu, aby sa nezúčastnil na veľkej omši v kostole. Jeho účasť súvisela s tým, že už po celé roky nemenil svoj zvyk. Pred kostol prišiel ešte skôr, než započali bohoslužby, s klobúkom na hlave, s vystrčeným už aj tak dosť veľkým bruchom, s vestou, z ktorej z hornej gombíkovej dierky smerom nadol do pravého vrečka visela hrubá zlatá retiazka, končiaca sa vreckovými hodinkami. Sako mal rozopnuté a z ľavého horného vrečka vytiahol cigaru - dutník, ktorú vložil do našpúlených úst. Pripálil si ho a z úst s vyvrátenou hlavou vypustil cigarový dym. Konal tak preto, aby si ho prichádzajúci na bohoslužbu povšimli, čo on je za pána. Keď už ľudia došli do kostola a omša bola už započatá, vytiahol hodiny, poobzeral sa dookola či to ľudia vidia a povedal: „Ihá, už treba ísť do kostola.“ Vložil ich do vrečka, z úst

vytiahol cigáru, ktorú o podošvu topánky udusil, vložil si ju do vrecka saka a vošiel provokatívne do kostola, aby sa uvelebil na svojej, len preňho vyhradené miesto. Z kostola vyšiel ešte skôr, ešte pred kňazovým spievaním „Ite missa est“, a postavil sa pred kostol, z vrecka vytiahol nedofajčenú cigaru, pripálil si ju a provokatívne ju medzi prstami s vystretou rukou držal a z úst vypúšťal kúdel' dymu, a to preto, aby vychádzajúci ľudia z kostola videli, čo je on za pána. Keď občania z kostola vychádzali, vytiahol hodinky /hoci vežové hodinky mal nad hlavou/ udivene na ne pozeral a zvolal: „Ih, to je už toľko hodín, treba ísť na obed!“ Cigaru opätovne zahasil o podošvu topánky, vložil ju do vrecka na saku a pobral sa krížom cez námestie domov. Zaujímavé je na tom i to, že jednu cigáru takto používal dva, niekedy i tri mesiace. Bol nielen vystatovačný, ale i lakomý.

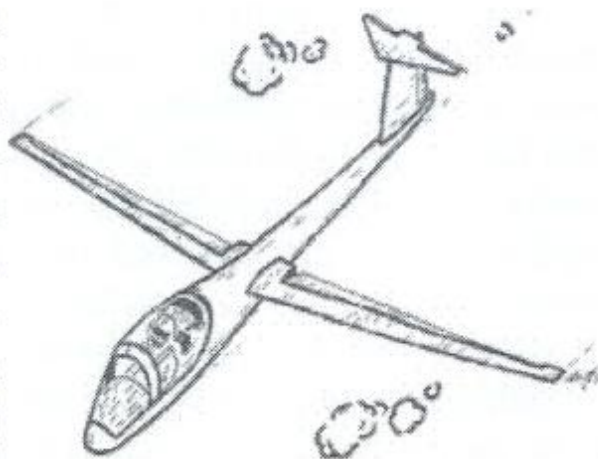
Plné gate

V rokoch 1933 - 1940 pôsobil pri Masarykovej leteckej lige Ústredného plachtárskeho výboru Praha ČSR Miestny plachtársky výbor i vo Veľkej Bytči. Vrchol snaženia bolo, keď sa členovia zmohli na zakúpenie vyrobeného vetroňa v Kralupoch n/ Labem. Jeho krstu sa osobne zúčastnil JUDr. Martin Mičura - predseda Najvyššieho súdu a vetroň pomenoval na Chalana. Najaktívnejšími členmi toho výboru boli Štefan Adamík - elektrotechnik a Bartolomej Klein - hodinár, medzi občanmi jednoducho nazývaný ako Berci. Tento svojim z družobného strediska plachtárskej výchovy v Tepličke n/ Váhom dosiahol po strate orientácie let až do Poľska k Varšave začo obdržal ocenenie - kovovú vázu a za predvedenú akrobaciu v Piešťanoch získal odznak tri čajky.

Veľkobytčiansky plachtári usporiadali viacero leteckých dní, ako napríklad na lúkach Nad Mescom pod lesom Nemecká smerom na Malú Bytču, ďalej na poli pána Mašányho pri Váhu pri obci

Kotešová a ďalšie.

Stalo sa to v jesennom slnečnom popoludní, keď v náprotivnej čistinke na kopci Stráň - Lípie bol lanom vyneseny do povetria klzák, v ktorom sedel už skúsený pilot plachtárskeho združenia z Veľkej Bytče - Berci. Bezproblémovo vzlietol a nalietaval smerom k Veľkej Bytči, keď v tom sa klzák zvrtol

a nekontrolovateľne sa rútil do Váhu. Z očakávaného príjemného zážitku došlo ku katastrofe. Z vetroňa vytiahli otráveného Bercina - našťastie s menšími odreninami - ale pritom s plnými gaťami.

Takto dopadol jeden z najlepších plachtárov z Veľkej Bytče a potvrdilo sa to známe že i „Majster tesár sa utne.“

Miestny plachtársky klub vo Veľkej Bytči odchoval i viacerých pilotov motorových lietadiel, jedným z jeho členov bol i Ivan Šalaga, ktorý keď prelietal mesto, povystrájal nielen akrobatický kúsok i zakázané lety. Preňho nič nebolo nemožné, tak napríklad často preletel popod cestný železobetónový most tak, že podvozkom sa dotýkal vody Váhu, alebo popreháňal pasúce sa stáda dobytky na Sihoti. Takéto kúsky sa mu nevyplatili, lebo neraz si pri takomto nálete zlomil nohu a majiteľ docielil to, že letcovi odobrali leteckú koncesiu.

Lakomec

Na obecnom úrade vo Veľkej Bytči bol veľmi svedomitý zamestnanec, ktorý vykonával funkciu mestského gazdu. Svoju svedomitosť umocnenú hospodárnosťou uplatňoval i v rodinnom živote. Svojim počínaním sa stal až lakomcom a popri tom prepadol k velikášstvu vystatovania sa na verejnosti. Vo Veľkej Bytči už tradične každú sobotu v domácnostiach sa pripravovali na obed i večeru jedla z fazule, najmä fazuľovica a k tomu podlesníky alebo zemiakové ťapkané placky. Náš pán svedomitý, lakomý medzi

občanmi hanblivo nazývaný Cicina R. - hák mal na povale už sedem kôpok suchej fazule a to rozloženej podľa rokov. Variť fazulovicu v jeho domácnosti sa mohlo výlučne vždy len z tej najstaršej - sedemročnej.

Každú sobotu náš lakomec navštívil mäsiarstvo, kde kúpil pätnásť, výnimočne dvadsať dekov hovädzieho mäsa na nedeľu. A aby občania videli, že aký je on pán a ako sa jeho rodina stravuje, kúpené mäso v pootvorenom balíčku položil na dlaň polo vystretej ruky a dvakrát obišiel námestie, aby občania videli, že sa bude u nich variť mäso. Z mäsa sa uvarila hovädzia polievka a z vareného mäsa pomletého a zmiešaného vo vode s rozmočeným chlebom sa i na pondelok pripravili fašírky.

Takýto hospodárny, ba až lakomý bol pán úradník obecného úradu, ctený občan z Veľkej Bytče.

Čelom k Tatra bance!

Dobrovoľný hasičský zbor vo Veľkej Bytči započal písať svoju históriu v roku 1875. V medzivojnovom období - 1. Československej republiky zaužívalo sa, že každú nedeľu hasiči v skorých hodinách sa zúčastňovali pohotovostného protipožiarneho cvičenia. Už ráno o piatej hodine mesto obchádzal trubač, ktorý znelkou zvolával na cvičenie. Vtedy z postelí nevyskakovali len členovia hasičského spolku, ale i zvedavé deti, ktoré si nenechali ujst' vzácnu príležitosť zúčastniť sa na slávnostnom nástupe. Zvlášť v niektoré sviatočné dni, keď sa do sprievodu vynášala honoste vyšívaná hasičská zástava, tejto ceremónie sa zúčastňovali v hojnom počte i občania Veľkej Bytče.

Zástava bola prechovávaná v opatere a ochrane Tatra banky, v jednoposchodovej budove na námestí. Slávnostný akt vynesenia zástavy a jej nesenie v čele sprievodu hasičského zboru mal ustálený ceremoniál. Hasiči zvolaní trubačom v stejnokrojoch ale i v civile sa zhromaždili pred požiarňou zbrojnicou a odtiaľ v trojstupe za rezkých tónov pochodu hasičskej dychovky pochodovali popred kostolom okolo námestia k budove Tatra banky. V čele pochodoval ich veliteľ Sauermann, ktorý zavelil: „zastaviť , stáť!“ Ozveny

krokov dozneli, hasiči zastali, hudba stíchla. A vtedy sa to stalo. Veliteľ si nemohol spomenúť na ďalší povel, preto hromovým hlasom zavelil:

„Hasiči, smerom k Tatre bance a ricu apatejce, a to už!“ Hasiči pochopili, ako jeden sa obrátili čelom k Tatra Banke a za chrbtom mali lekárneň. Bokom od čela sprievodu vystúpil trubač a začal vytrubovať slávnostnú znelku.

Na Tatra Banke sa otvorili dvere a zástavník, Stanislav Dzurian, na rukách natiahnutých bielych rukaviciach, vynášal zástavu dobrovoľného hasičského zboru

vo Veľkej Bytči, smerom k čelu stojacich požiarnikov. Pred zástavu predstúpil veliteľ, zasalutoval a spolu s práporčikom, jeho dvoma sprevádzajúcimi hasičmi pochodovali do čela sprievodu, ktorý na povel v bok, pochodom chod, vykročili na okružný pochod okolo námestia za sprievodu veľkobytčianskej dychovky dobrovoľného hasičského zboru.

Prečo je sv. Ján Nepomucky v meste bez nosa

Na obecnom úrade vo Veľkej Bytči bol zamestnanec p. Božek, ktorý počas hospodárskej krízy v rokoch 1929 - 1932 bol poverený vydávaním poukážok na potraviny - žobračieniek pre nezamestnaných. Vždy v utorok obdržal od vrchnosti menný zoznam, komu sa majú tieto žebračienky vydať. Žiaľ zoznam bol krátky a pred úradom sa vždy dostavilo veľké množstvo nezamestnaných. Pán úradník mal veru nezávidia hodnú úlohu, veď na zozname bolo iba niekoľko mien a vystierajúcich rúk požadujúcich žobračienku bola záplava. Ťažko bolo veru vyhovieť týmto oprávnene sa dožadujúcich o podporu a odolávať prevolávaniam „dajte nám prácu, dajte nám chlieb“ - veď to ani

nemohol splniť. Medzi dav dožadujúceho podporu sa vmiesilo trojročné chlapča, syn nezamestnaného Alojza, ktorého sa ujali chlapi a podávali si ho ponad hlavy, až ho postavili na pult pred pána úradníka. Pán Božko súcitne vytiahol z vrecka cukrík a zo šuflíka pultu zabalenú desiatu a to spoločne i so žobračenkou do rúk chlapčat'a. Pán úradník Božko pre tento ľudomilný čin prišiel skoro o zamestnanie, nakoľko nezamestnaný Alojz sa nenachádzal v zozname, ktorému sa mala vydať žobračenka. A k tomu tá blahosklonnosť podať cukrík a desiatu, to bol veľký prečin ktorý sa musel potrestať zastavením postupu v zamestnaní.

Ďalšie represie voči úradníkovi ho doviedli až do stavu šialenstva. Netrvalo dlho a v jedno nedeľné popoludnie pán Božko dostal triašku, z úst začal slintať a z ničoho nič sa rozbehol až sa ocitol v putike pána Marciša, kde sa chopil liatinovej pece a ohrozoval ňou majiteľ'a. Zbehnúci ľudia zabránili hroziacej katastrofe na živote majiteľ'a butiky a obdivovali tú silu, ktorá sa zrodila ináč v útlom úradníkovi.

Ďalší záchvat nenechal na seba dlho čakať. Šialenstvo s nepríčetnosťou pána Božka sa prejavilo, keď po rozbehnutí cez námestie si pokľakol k podstavcu sv. Jána Nepomuckého umiestneného pod lipkami na námestí a hlavou udieral o podstavec. Udieranie bolo také silné, že zanedlho mal celú tvár zatečenú krvou. Zrazu vyskočil, rozbehol sa k neďalekej rieke Petrovičke, zobral niekoľko kameňov a začal kameňovať sv. Jána Nepomuckého a vyhánal ho do Čiech. Jeden z hodených kameňov odrazil zo sochy svätému nos a odvtedy je sv. Ján Nepomucký umiestnený na námestí bez nosa.

Peu bich (pil by som)

Bolo obdobie veľkého pôstu. Prípravy na divadelnú hru pašie vrcholili. Dobrovoľní výtvarníci - maliari a natierači - dokončievali kulisy. Tesár sa činil, aby mal zhlobené vytesané dreva na zhotovenie krížov pre Ježiša i dvoch lotrov. Ženy zháňali rôzne kusy látok, aby z nich ušili úbor pre každého herca. Režisér pobehoval a stále nachádzal nové a ďalšie nedostatky vo výkone hercov - amatérov. V dôsledku toho herci - amatéri, či to boli živnostníci, robotníci, ženy z domácnosti i žiaci a ďalší - doučovali sa úlohy textu, aby boli čo najmenej odkázaní na výpomoc od šepkára. Deň predstavenia sa míľovými krokmi približoval. Do predstavenia chýbal už len jeden týždeň a režisér určil deň na predvedenie sa na generálnej skúške bez obecenstva. Ale čo to, niektorí herci - amatéri sa nedostavili, režisér sa od hrôzy chytal sa hlavu. Ved' plagáty na predstavenie boli už vo Veľkej Bytči a okolitých obciach rozvešané. Keď tu jeden za druhým a postupne i ďalší dovtedy chýbajúci herci podobiehali s rôznymi výhovorkami. Herec, povolaním holič, hrajúci úlohu Kajfáša sa ospravedlňoval, že na stoličke zákazník, ktorý sa inokedy len holieva, sa zrazu nechal i strihať, tak som na určený čas nestihol prísť. Každý mal svoje ospravedlnenie. Konečne sa všetci zišli a generálna skúška divadelnej hry Pašie dopadla na očakávanie bez väčších nedostatkov.

Nadišiel deň predstavenia - nedeľa popoludní. Všetci do divadla zainteresovaní disciplinovanie už pred predstavením došli včas, aby sa nalíčili, komu bolo za potreby aby si nalepili fúzy a bradu, poobliekali sa do kostýmov, podaktorí sa sem tam stihli posilniť pohárikom slivovičky a predstavenie bez problémov začalo. Všetko prebiehalo bez ťažkostí pred preplnenou sálou divákov v Katolíckom kultúrnom dome. Ani jeden divák počas scény ako Ježiša pribili /pripevnili/ a dvíhali s krížom nemal suché oči. Vreckovky od slz boli už premočené a plačúci polohlasne ujúkali. A vtedy sa to stalo. Ukrižovaný Ježiš, ktorého hral výtvarník - sochár a maliar Stanislav Bíroš, keď mu vojak na konci dlhej kópie upevnenej špongie s červenou farbou akože prebodol bok, namiesto zvolania ŽIZNIM zvolal štiavnickým dialektom PEU BICH /pil by som/.

Dovtedy rozplakané obecenstvo vypuklo v smiech, na javisku nastal medzi hercami zmätok a ukrižovanému sa z pod nôh uvoľnil podstavec a spadol do hľadiska.

Tak sa skončila dlho pripravovaná divadelná hra Pašie vo Veľkej Bytči, o čom sa dlhý čas medzi občanmi rozprávalo.

Úsmevné a iné príhody

Mestský klub Hlasy a ohlasy bytčianska v
Bytči

Autorsky a redakčne spracovali:

© Mgr. Milan Badík

PhDr. Martin Gácik

Bc. Peter Drábik

Barbora Záhumenská

Vydal Mestský klub Hlasy a ohlasy bytčianska v Bytči. Povolil
Okresný úrad v Bytči, dňa 12. 12. 2000 pod číslom OÚ 3/2000.
Vytlačené bez apretácie.